

Grafveld en cultusplaats in Lomm

In 2007 is ten noorden van Venlo, als onderdeel van het project De Maaswerken, begonnen met de aanleg van een hoogwatergeul bij Lomm. De geul moet de Maas tijdens perioden van hoogwater meer ruimte geven. Voorafgaande aan de aanleg ervan zijn archeologen druk in de weer om vele hectaren van een archeologisch landschap uit de late prehistorie op te graven.

Landschapsgericht onderzoek

Het gebied bij Lomm wordt beschouwd als een *Siedlungskammer*, dat wil zeggen een geografisch begrensd gebied waarin mensen woonden, hun doden begroeven en bijvoorbeeld akkers en wegen aanlegden. Doel van het onderzoek is om sporen van de woonplaatsen, grafvelden en activiteiten van deze mensen zo veel mogelijk vlakdekkend, en in samenhang met kenmerken van het toenmalige landschap te bestuderen.

Maar niet alleen zijn archeologen op zoek naar vondsten en sporen. 'Lege' gebieden zijn evenzeer object van onderzoek als vindplaatsen, omdat de afwezigheid van bewoningssporen ook een verklaring behoeft. Deze werkwijze is in overeenstemming met de doelstellingen en uitgangspunten van het archeologisch onderzoek in het project De Maaswerken. Een gebiedsgerichte werkwijze staat daarbij centraal.

Opgraven in putten en vlakken

Het archeologisch veldwerk bestaat uit het uitgraven van putten en het aanleggen van een leesbaar vlak. Hiertoe wordt gebruik gemaakt van graafmachines die het vlak waarop grondsporen worden verwacht voorzichtig blootleggen onder begeleiding van archeologen. In de putten zijn talrijke prehistorische vondsten en sporen aangetroffen, waaronder paalsporen en paalkuilen. Ze markeren de plaatsen waar in de ijzertijd boerderijen en bijbehorende gebouwtjes hebben gestaan, op de hoogste delen van het toenmalige rivierlandschap van de Maas.

Ook blijkt dat de Maas een deel van zijn sedimenten, met bijbehorende archeologische sporen, heeft geërodeerd. Op andere plaatsen liggen archeologische sporen en resten verborgen onder een laag van sedimenten van de Maas. In de lagere, natte delen van het landschap zijn plantaardige resten en delen van boomstammen aangetroffen.

Prehistorische graven

Tijdens de opgraving in 2008 kwamen graven met menselijke resten en prehistorische greppels aan het licht. Bijzonder is dat de greppels samen twee rechthoeken vormen. Het grafveld en beide rechthoeken zijn volledig opgegraven. Het grafveld bestaat uit een vijgtigtal graven en is daarmee één van de grootste grafvelden uit de late ijzertijd in Nederland. De graven zijn veelal zonder urnen. Ze bestaan uit kleine clusters van crematieresten en houtskool, die vermoedelijk in een doek of lap zijn begraven.

Bijbehorende structuren, zoals kringgreppels en grafheuvels, ontbreken nagenoeg. Vanwege deze kenmerken worden grafvelden uit de late ijzertijd normaliter niet snel opgemerkt. Grote grafvelden van twintig of meer graven uit deze periode zijn in Nederland op de vingers van één hand te tellen.

Tot de vondsten van het grafveld in Lomm behoren een bronzen fibula (mantelspeld), fragmenten van glazen armbanden en urnen. Enkele scherven van aardewerk dateren uit de Romeinse tijd en wijzen erop dat tot in het begin van onze jaartelling doden in het grafveld zijn begraven.

De greppels dateren uit het midden van de ijzertijd en zijn ouder dan het grafveld. De langste vier greppels vormen samen een grote rechthoek van circa 33 x 37 meter. Daarbinnen ligt een tweede, kleinere rechthoek van circa 7 x 8 meter. De archeologen denken dat de greppels een terrein afbakenden, waarbinnen rituele handelingen zijn uitgevoerd. In de cultusplaats hebben ook enkele kleine houten gebouwtjes en palenrijen gestaan.

Cultusplaatsen uit de late prehistorie zijn in Nederland zeer schaars en nog maar nauwelijks archeologisch onderzocht. De oevers van de Maas lijken in dit verband van grote betekenis. Is er misschien sprake van een directe relatie tussen de aanleg van grafvelden, het uitvoeren van rituele handelingen en de nabijheid van de Maas? Om deze vraag te kunnen beantwoorden, hebben archeologen in 2008 en 2009 vooral zones van het landschap dicht bij de rivier opgegraven. Onder de blootgelegde graven bevinden zich ook graven uit de Romeinse tijd, in sommige gevallen met mooie bijgiften.